

დათო ტურაშვილი

ტყეაჰის გეზა

ლეგენდები დავით აღმაშენებელზე

რომანი

სულაკაურის
გამომცემლობა

შინაარსი

სანამ ფილმს გადაიღებენ.....	5
ბზაჯჳარდინი.....	15
ღიშკანელი.....	28
შულია.....	43
მომღვარი.....	54
ბურანდუხტი.....	68
ბორღო.....	88
ჟამი ქვათა.....	92
ქსენონი.....	116
ტიპარი.....	130
ალაგუთი.....	142
ნიკოფსიიდან დარუბანდამღა.....	163
მეფის კედელი.....	170
ღიდგორი.....	175
კარნუ.....	198
ღელაქალაქი.....	225
ბოლოთქმა.....	240

სანამ ფილმს გადაიღებენ

ჩვენი სურვილია, მკითხველ საზოგადოებას გავაცნოთ იმ კინოსცენარის ლიტერატურული ტექსტი, რომლის მიხედვითაც, ალბათ ოდესმე, შეიქმნება კიდევ მხატვრული ფილმი დავით აღმაშენებლის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის შესახებ. დასაწყისშივე სიტყვა „ალბათ“ იმიტომ ვიხმარეთ, რომ ამ ფილმის იდეის ავტორი, პროდიუსერი ლევან კორინთელი, უკვე გარდაიცვალა და მისი შემცვლელის ვინაობაც კი ჩვენთვის ჯერჯერობით უცნობია. ამიტომაც, ჯერარდანიშნული კინოგადაღებების დაწყებამდე, სცენარის ავტორებს გვსურს, წიგნის სახით შევთავაზოთ ეს ტექსტი მომავალი ფილმის მომავალ მაცურებელს.

თუმცა ჩვენი ეს გადაწყვეტილება, უპირველესად, განაპირობა ჩვენი საზოგადოების საკმაოდ დიდი ნაწილის დაინტერესებამ ამ იდეით და სანამ ეს პროექტი განხორციელდება, მომავალი ფილმის რეჟისორს გვსურს, დასაწყისშივე შევახსენოთ მითი, რომელიც იბერიელი ქართველების უძველეს ღვთაებას უკავშირდება და ეს ლეგენდა დღემდე არსებობს საქართველოს მთის მოსახლეობაში. ეპოქალური თვალსაზრისით, მითი ღვთაება ნანას შესახებ დაკავშირებულია პოსტატლანტიდური, იბერიული ცივილიზაციის წარმოშობის ხანასთან, როცა იბერიული მოდგმის ხალხები დაიფანტნენ სხვადასხვა მიწაზე და მათი შეკრება მოხდა სწორედ დავით მეფის დროს, მითოლოგიური წინასწარმეტყველების თანახმად, საერთო მტრის წინააღმდეგ გადამწყვეტი ბრძოლის წინ.

რაც შეეხება ლეგენდის შინაარსს, იბერიული მოდგმის ხალხებისთვის იგი ოდითგანვე ცნობილია – ქალღმერთ ნანას მოჰყავს თერთმეტი მგლის ლეკვი და ადამიანებს უტოვებს აღსაზრდელად.

მგლის ლეკვები სხვადასხვა იბერიულ ქვეყანაში გაიფანტებიან იმ დრომდე, სანამ მათ არ ეუნყებათ შეკრების უამრავი გადამწყვეტი ბრძოლაში მონაწილეობის მისაღებად.

ეს გადამწყვეტი ბრძოლა კი არის დიდგორის ომი, სადაც ქართველებთან ერთად სხვა იბერიელებიც შეიკრიბნენ დავითის მთავარსარდლობით. ამიტომაც ფილმის დასაწყისშივე ევრაზიის რუკაზე ფოკუსირდება საქართველო, რაც საშუალებას აძლევს მაყურებელს, ვიზუალურად და წარმოსახვით, ზუსტად მიაგნოს იმ ქვეყანას, რომლის შესახებაც ფილმი უნდა ნახოს. რუკაზე ასევე აღნიშნულია საქართველოს დედაქალაქი თბილისი და მის მახლობლად – გადამწყვეტი ბრძოლის ადგილი და თარიღი – დიდგორი, თბილისის მისადგომები, 1121 წლის 12 აგვისტო.

ფილმის პირველივე კადრები მაყურებელში უნდა ბადებდეს იმის გარანტიას, რომ იგი ნახავს დრამატიზმით აღსავსე თავგადასავალსა და სიუჟეტს. სწორედ იმას, რაც მას ყველაზე მეტად უყვარს და ელოდება. ზემოთქმულის საფუძველი კი სწორედ პირველივე კადრებშია: ერთმანეთის პირისპირ დგანან საომრად გამზადებული ჯარები და ქართული ლაშქრის მეომრებს შორის სამარისებური სიჩუმეა. ხმაური და ყიჟინა (როგორც ეს მათთვის იყო დამახასიათებელი), მხოლოდ სელჩუკების მხრიდან ისმის. სელჩუკური არმიის მეომრებს აღმოსავლური სამოსი და ისლამური დროშები ვიზუალურადაც დიდად განასხვავებს ქართველი მებრძოლებისაგან, რომლებსაც სამოსსა და დროშებზე (მონინალმდეგებისაგან განსხვავებით) ჯვრები და ქრისტიანული სიმბოლოები აქვთ გამოსახული.

სელჩუკების არმიის სილალე და მხიარული განწყობილება მუსლიმ მოლაშქრეებს შორის გასაგებია – ისინი დარწმუნებულები არიან გამარჯვებაში, რადგან ქართველებს რიცხოპრივად საგრძობლად აღემატებიან.

ქართველები კი გაუნძრევლად დგანან სწორედ იმის გააზრებით, რომ ეს ბრძოლა მათთვის გადამწყვეტია და ამ ბრძოლის სამკვდრო-სასიცოცხლო მნიშვნელობა სახეებზეც ეტყობათ. ამ სახეებს მაყურებელი ახლო, მსხვილი რაკურსით ხედავს და

გრძნობს, რომ აქ ყველაზე სასტიკი და დაუნდობელი შეტაკება უნდა დაიწყო. მაგრამ ბრძოლის დაწყებამდე, მეფის ნიშანზე, ქართველების ჯარის სიღრმიდან ორასამდე ბერულად შემოსილი ადამიანი გამოვა და მტრის შუაგულისაკენ დაიძრება. ისინი წელი, აუჩქარებელი ნაბიჯით მიუახლოვდებიან მოწინააღმდეგის მთავარ ბანაკს, სადაც მტრის მთავარსარდლები ეგულებათ და მტერსაც კიდევ ერთხელ გაუმტკიცდება რწმენა იმისა, რომ ქართველებიც მიხვდნენ თავიანთი მარცხის გარდაუვალობას და მტერთან მოსალაპარაკებლად უიარაღო ბერები გაგზავნეს. როცა ქართველ ბერებსა და სელჩუკური არმიის მენიანვეებს შორის მხოლოდ რამდენიმე ნაბიჯი რჩება, ფილმი წყდება და ეკრანი ტიტრებს ეთმობა. ტიტრები ჩნდება მაშინ, როცა მაყურებელი აღმოაჩენს, რომ ბრძოლისათვის უკვე განეწყო, მაგრამ ფილმი სწორედ იმის შესახებაა, თუ როგორ მივიდა მეფე დავითი და საქართველო ამ ბრძოლამდე, ამ გამარჯვებამდე და ამიტომაც ტიტრების შემდეგ ჩნდება თარიღი – „1087 წელი“ და მაყურებელი დროში უკან ბრუნდება – დანგრეულ და განადგურებულ საქართველოში.

თუმცა, სანამ მკითხველთან ერთად ჩვენც დავბრუნდებით 1087 წლის საქართველოში, გვსურს, კომენტარი გავუკეთოთ სცენარის ტექსტს ფილმის დასაწყისშივე და განვუმარტოთ მკითხველს, რა პრინციპით ვმუშაობდით ამ სცენარის შესაქმნელად და რატომ მივიჩნევთ აუცილებლად კინორომანისათვის კომენტარების გაკეთებას.

საბედნიეროდ, როგორც ქართულ, ასევე უცხოურ ისტორიულ წყაროებში არცთუ მცირე მასალაა დავით აღმაშენებლისა და მისი ეპოქის შესახებ, რაც უპირველესად განპირობებულია იმდროინდელი ჯვაროსნული ომებითა და მაშინდელი ევროპელების განსაკუთრებული ყურადღებით საქართველოსა და ჩვენი მეზობელი ქვეყნების მიმართ, სადაც საბრძოლო მოქმედებები წარმოებდა. ევროპელ ავტორთა გარდა, გასაგები მიზეზების გამო, დავით აღმაშენებელი, როგორც მეფე და პიროვნება, ცხოველ ინტერესს იწვევდა აღმოსავლეთის ისტორიკოსებს შორისაც და იშვიათია იმ ეპოქის ჟამთააღმწერელი, რომელსაც გაკვრით მაინც არ ჰყავს

ნახსენები ქართველი მეფე. თუმცა, უმრავლეს შემთხვევაში, როგორც დასავლეთის, ასევე აღმოსავლეთის ავტორები აღწერენ დავითის მიერ გადახდილი ომების პერიპეტეიებსაც და მისი ცხოვრებისა და მოღვაწეობის ჩვენთვის უაღრესად საინტერესო და მნიშვნელოვან დეტალებსაც კი.

ჩვენც უდიდესი პასუხისმგებლობის გრძნობითა და მონდობებით, გულდასმითა და ყურადღებით ვეცნობოდით ისტორიულ წყაროებს და ვიღებდით კონსულტაციებს როგორც ისტორიკოსებისაგან, ასევე იმ მკვლევარ-მეცნიერებისგან, ვისაც შეეძლო, მაქსიმალურად დაგვხმარებოდა ჩვენთვის სასურველი ეპოქის აღდგენაში მრავალი მნიშვნელოვანი დეტალის გათვალისწინებით.

ჩვენ გავითვალისწინეთ ქართველ ხალხში არსებული სტერეოტიპიც ისტორიული მეხსიერებისა და შევეცადეთ, გავთავისუფლებულიყავით დოგმატური დამოკიდებულებისაგან, როგორც ზოგადად ჩვენი წარსულის, ასევე კონკრეტული ისტორიული პირების მიმართ და ამიტომაც გადავწყვიტეთ, შეგვექმნა სცენარი დავით აღმაშენებლის, არამხოლოდ როგორც მეფისა და წმინდანის, არამედ ადამიანის შესახებ, რომელიც გმირი გახდა. ჩვენთვის საინტერესო იყო სწორედ პროცესი, რომელიც წინ უსწრებდა სტერეოტიპის შექმნას, გვსურდა იმ დავით მეფის ცხოვრების აღწერა, რომელიც სასკოლო სახელმძღვანელოებში არ ისწავლება. თუმცა ჩვენ ბავშვობიდან გვასწავლიდნენ, რომ აღმაშენებელზე ძლიერი და სახელოვანი, ბრძენი და წარმატებული მეფე საქართველოს არ ჰყოლია, მაგრამ მაინც გვინდოდა, მკითხველსა და მომავალ მაყურებელთან ერთად სწორედ ის გზა გაგვევლო, რომელიც დავით მეფემ განვლო დანგრეული მემკვიდრეობიდან ისეთ საქართველომდე, რომელიც უფრო მეტი იყო, ვიდრე უბრალოდ – წარმატებული ქვეყანა. ასეთი წარმატება, სახელმწიფოებრივი თვალსაზრისით, საქართველოში აღარ განმეორებულა და ჩვენი მომავალი ფილმის იდეაც, უპირველესად, სწორედ ზემოთქმულმა განაპირობა, რადგან ჩვენი ღრმა რწმენით (ოპონენტებისაგან განსხვავებით), მიგვაჩნია, რომ ამ ფილმის გადაღება სწორედ დღევანდელი საქართველოსთვის არის მნიშვნელოვანი

და სწორედ ახლა ყველაზე მეტად გვჭირდება ჩვენი ისტორიის საუკეთესო გაკვეთილები საუკეთესო სახელმწიფოს შესაქმნელად. ჩვენი აზრით, საკუთარი ისტორიის საუკეთესო და საამაყო ფურცლებს უნდა ვეცნობოდეთ არა როგორც მუზეუმის ექსპონატებს, არამედ როგორც გამოცდილებას, რომელიც სახელმძღვანელო უნდა იყოს ძლიერი სახელმწიფოს ფორმირების გზაზე. ასეთი გამოცდილება კი საქართველოში ნამდვილად არსებობდა სწორედ იმ ფასეულობებზე დაფუძნებული, რომელიც თანამედროვე და ცივილიზებულ საზოგადოებათა მთავარ საყრდენს წარმოადგენს. დღევანდელი ძლიერი სახელმწიფოები ამაყობენ მეოცე საუკუნეში მიღწეული წარმატებებით, ჩვენ კი ასეთი სახელმწიფოს შექმნა რამდენიმე საუკუნით ადრე შევძელით და შემდეგ კი, სუბიექტური და ობიექტური მიზეზების გამო, სახელმწიფოსათვის საჭირო, აუცილებელი ნიშან-თვისებებიც კი დავკარგეთ. დავკარგეთ უნარ-ჩვევებიც, რომელთა გარეშე ძალიან ძნელია სახელმწიფოებრივ წარმატებაზე ოცნებაც კი, და იძულებულები ვართ, სხვებისაგან ვისწავლოთ ის, რაც მათზე გაცილებით ადრე ვიცოდით. ჩვენ გვქონდა გამოცდილება, რომელმაც განაპირობა ქართული სახელმწიფოს ოქროს ხანა, მაგრამ ამ ეპოქის შექმნას წინ უძღოდა არამხოლოდ შრომა და ცოდნა, არამედ ბრძოლაც, ამ სიტყვის პირდაპირი გაგებით, და აღმაშენებლის სახელის გაიგივებაც დიდგორის ომთან შემთხვევითი სულაც არ არის. ვისაც ჩვენი ისტორიის ფურცლები გულდასმით წაუკითხავს, მათთვის ცნობილია, რომ ჩვენი ისტორიის მთავარი გამარჯვების მთავარი შემოქმედი დავით მეფე, ხოლო დიდგორის ბრძოლა ქართული მხედრობის სიმამაცისა და აზროვნების გვირგვინია. ჩვენი ფილმიც სწორედ ამ ბრძოლით იწყება და, რასაკვირველია, ასეთი დასაწყისიც არ არის შემთხვევითი, რადგან როცა ქართული და სელჩუკური ჯარები 1121 წლის აგვისტოში დიდგორის ველზე ერთმანეთს დაუპირისპირდნენ, შეტაკების დაწყებამდე არავინ იცოდა, თუ როგორ გასრულდებოდა ეს ომი – ომი, რომელმაც ჩვენი ქვეყნის ბედი და არსებობა გადაწყვიტა. ყოფნა-არყოფნის და გადარჩენა-განადგურების საკითხი ამ ბრძოლის წინ იმდე-

ნად მძაფრი და საგრძნობი იყო, რომ დიდგორთან დაბანაკდნენ არამხოლოდ ისინი, ვისაც უნდა ებრძოლა, არამედ ისინიც, ვინც მაშინდელ ისტორიას წერდნენ, ამიტომაც არსებობს დიდგორის ომის რამდენიმე წყარო, რომლებშიც ამ ბრძოლის უმნიშვნელო დეტალებიც კი, სხვადასხვა ავტორის მიერ აღწერილი, ერთმანეთს ემთხვევა. მაგრამ არის მნიშვნელოვანი დეტალი, რომელსაც განსხვავებულად ჰყვებიან ჟამთააღმწერლები.

ყველა მემატრიანე ადასტურებს, რომ ომის დაწყებამდე ქართველების ლაშქარს გამოეყო დაახლოებით ორასამდე ადამიანი, რომლებიც მოწინააღმდეგის მთავარი ბანაკის მიმართულებით დაიძრნენ; მტერთან მიახლოებისთანავე ისეთი მოულოდნელი თავდასხმით შეტევა განახორციელეს, რომ სელჩუკების უზარმაზარ ლაშქარში საშინელი პანიკა და არეულობა გამოიწვიეს; ამ თავგანწირულმა დასაწყისმა განაპირობა კიდევ დიდგორის ომში ქართველების გამარჯვება. მაგრამ მემატრიანეებში აზრთა სხვადასხვაობაა იმ თავგანწირული ადამიანების ვინაობასთან დაკავშირებით, რომლებიც ქართველების ლაშქარს გამოეყვნენ და ისინი ისე ახლოს მიუშვეს სელჩუკებმა, რომ მათ შეძლეს კოალიციური არმიის მთავარსარდლის, ილლაზის დაჭრა ცი. ევროპელი ავტორები (გასაგები მიზეზების გამო) წერენ, რომ ისინი იყვნენ ევროპელი ჯვაროსნები, მაგრამ დაუჯერებელი და გაუგებარია, სელჩუკებს ასე ახლოს მიეშვათ ჯვაროსნები, რომლებთანაც დაუნდობელ და სასტიკ ბრძოლაში ჩაბმულიყო თითქმის მთელი მუსლიმური სამყარო. ან რატომ დაიჯერებდნენ სელჩუკები, რომ ბრძოლის წინ ჯვაროსნებმა უცებ გადაწყვიტეს დაუძინებელი მტრების მხარეს გადასვლა, ან რატომ გაუშვებდა მთავარი და გადამწყვეტი იერიშის მისატანად დავით აღმაშენებელი ჯვაროსნებს, რომლებიც სელჩუკების სახელოვან სარდალ ილლაზს რამდენჯერმე ისე სასტიკად ჰყავდა დამარცხებული, რომ ორასი ჯვაროსნის გამოჩენა დიდგორის ველზე პანიკასა და არეულობას ნამდვილად არ გამოიწვევდა ასეულ ათასობით სელჩუკს შორის. არსებობს ვერსია, რომ ის მწინავე ორასი ქვეითი იმიტომ მიუშვეს სელჩუკებმა ასე ახლოს, რომ ისინი იყვნენ თრიალეთელები, ანუ

ლიპარიტ ბაღვაშის ყოფილი მოლაშქრეები, რომელთაც გადაწყვიტეს სელჩუკების მხარეს გადასვლა იმის გამო, რომ მათი ყოფილი ბატონი დავით მეფემ საქართველოდან გაძევებით დასაჯა. ცოტა რთული და აბსურდულია იმის დაჯერება, რომ დანარჩენი ქართველებივით ჩაცმულ-ალკაზმული, მსგავსი იერისა და გარეგნობის მქონე ადამიანები, რომლებიც ქართველებს გამოეყვნენ და მტრებისკენ გაემართნენ, ამ უკანასკნელთ ავარაუდებიანება, რომ ისინი მოწინააღმდეგეების მხარეს აპირებდნენ გადასვლას.

არსებობს სხვა ვერსიაც, რომლის თანახმადაც ის ორასი მენინავე მოლაშქრე ყივჩაყური მოდგმისა იყო და ამიტომაც ეგონათ სელჩუკებს, რომ ისინი ქართველებს ღალატობდნენ, რაც ასევე საეჭვოა რამდენიმე მიზეზის გამო, უპირველესად კი ზემოთქმულს თავად ქართველი მეფის გადანყვეტილებაც ადასტურებს: დავით აღმაშენებელს ამ დროისათვის საქართველოში ჩამოსახლებული ჰყავდა ორმოცი ათასი ყივჩაყი მეომარი, მაგრამ დიდგორზე საბრძოლველად გამოიყვანა მხოლოდ მათი ნაწილი, რადგან დარჩმუნებული იყო, რომ დიდგორის ომში გამარჯვებას სჭირდებოდა მისი მნიშვნელობის ზუსტი და ბოლომდე გაცნობიერება, რაც დაქირავებულ მეომარს, გასაგები მიზეზების გამო, უბრალოდ არ შეეძლო. ამიტომაც მთავარი აქცენტი გაკეთდა სწორედ ქართველებზე, რომლებსაც უკან დასახევი გზა (ყივჩაყებისაგან განსხვავებით) არ ჰქონდათ, რადგან ეს იქნებოდა მათი უკანასკნელი ბრძოლა, თუ ისინი დამარცხდებოდნენ და არსებობს კიდევ ერთი უბრალო მიზეზიც, რომელიც ჩვენი ვერსიის სისწორეში გვარწმუნებს. მიუხედავად იმისა, რომ ყივჩაყები, ისევე, როგორც სელჩუკები, ოღუზები და სხვა თურქმანული მოდგმის ტომები, კავკასიასა და ანატოლიაში შუა აზიიდან მოვიდნენ, როგორც მეცნიერები ვარაუდობენ, მათ შორის იყო ეთნიკური და რასობრივი სხვადასხვაობა და ისტორიული წყაროებიც ყივჩაყებს აღწერენ როგორც არატიპური მონღოლოიდური რასის წარმომადგენლებს. სწორედ ამის საფუძველზე არსებობს ვარაუდი (სამეცნიერო ნრეებში) მათი უნგრო-ფინური ეთნოჯგუფის ანალოგიური წარმოშობის შესახებ. ასეც რომ არ იყოს, ჩვენი ვერსია, გარდა ისტო-

რიული წყაროებისა, ეყრდნობა ლოგიკასა და კინოსპეციფიკის საფუძველს, რომელმაც გვიკარნახა გადანწყვეტილება და ჩვენს მომავალ ფილმში ორასი თავგანწირული ადამიანი, რომლებიც უყოყმანოდ შეეწირნენ დიდგორის გამარჯვებას, ქართველი ბერები არიან. ისინი იყვნენ ბერები, მაგრამ იყვნენ ფიცის ბერები – ქართული საბრძოლო ილეთების უზადოდ მცოდნე მეომრები, რომლებიც მშვიდობიანობის დროს მშვიდად ალასრულებდნენ საბერო მოვალეობებს იმ მონასტერში, რომელზეც პირადად ზრუნავდა დავით აღმაშენებელი. სწორედ დავით მეფის სურვილითა და ბრძანებით, მონასტერში არსებობდა სკოლა, სადაც ამზადებდნენ ბერებს სახელმწიფოსათვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი მისიების შესასრულებლად. დიდგორის ომშიც ყველაზე მნიშვნელოვანი მისიის შესრულება დავით აღმაშენებელმა ქართველ ბერებს მიანდო და მისი არჩევანი და გადანწყვეტილება ყველაზე ოპტიმალური და ზუსტი აღმოჩნდა.

დილით, შეტაკების დაწყებამდე, როცა სელჩუკებმა მათთვის ჩვეული ბრძოლისწინა, საშინელი ყიჟინა დასცეს საკუთარ გამარჯვებაში წინასწარ დარწმუნებულებმა, სირუმეში გარინდებულ ქართულ ლაშქარს მეფის ნიშანზე ორასამდე ბერი გამოეყო, რომლებიც მოწინააღმდეგის მთავარი ბანაკისკენ წელი, აუჩქარებელი ნაბიჯით დაიძრნენ. ბერულად შემოსილი, ორასამდე უიარალო ქართველი, რომლებსაც გარეგნულად მხოლოდ სამშვიდობო მიზანი ეტყობოდათ, დაუბრკოლებლად მიაუახლოვდნენ სელჩუკების მთავარსარდალ ილლაზის კარავს, რადგან მტერი დარწმუნებული იყო, რომ უიარალო ბერები მხოლოდ სამშვიდობო მისიით, სათათბიროდ მიიწვედნენ მთავარსარდალისკენ და სელჩუკები (რაოდენობრივად) იმდენად აღემატებოდნენ ქართველებს, რომ ყველაფერს წარმოიდგენდნენ, გარდა იმისა, რაც მოხდა. ყველაფერი კი იმდენად სწრაფად და მოულოდნელად მოხდა, რომ მოწინააღმდეგის ლაშქარში დაწყებულმა პანიკამ და არეულობამ გადანწყვიტა კიდეც ამ ბრძოლის ბედი. ილლაზის უახლოეს გარემოცვასთან მიახლოებისთანავე ქართველმა ბერებმა ისე მოულოდნელად მიიტანეს იერიში მოწინააღმდეგეზე, რომ თვით ილლაზის დაჭრაც კი

შეძლეს. ბერებმა გამოიყენეს იარაღი, რომელსაც სწორედ ასეთი შემთხვევებისთვის ამზადებდნენ ქართველები. ბერული სამოსის შიგნით, წელზე შემოხვეული დრეკადი ხმლების დანახვა მტერს, რა თქმა უნდა, არ შეეძლო, ისევე, როგორც ზურგში ჩამალული იარაღისა; ბერებმა საბრძოლველად გამოიყენეს წვრილი ხევისურული ხმლებიც, რომლებიც, ერთი შეხედვით, მხოლოდ საბერო ჯოხი-საყრდენი გეგონება და სინამდვილეში ქარქაშს წარმოადგენს, რომლიდანაც სელჩუკების დამარცხება ამოვიდა.

ქართველების გამარჯვება კი ამ ბრძოლაში იმდენად მნიშვნელოვანი იყო ჩვენი ქვეყნისთვის, რომ ფილმი სწორედ დიდგორით დაიწყო; თუმცა ამ გამარჯვებამდე საქართველომ და მისმა მეფემ დავით აღმაშენებელმა რთული და ხანგრძლივი გზა განვლეს და ჩვენი მკითხველიც ამ გზას გაივლის. ალბათ უამრავი შეკითხვაც გაუჩნდება, მაგრამ ამ წიგნის მიზანიც სწორედ ეს არის – მოვისმინოთ და გავითვალისწინოთ იმ ადამიანების შენიშვნები და სურვილები, ვისაც ჩვენი დახმარება სურს მანამ, სანამ ფილმის გადაღება დაიწყება.

ჩვენი წიგნი კი იწყება გზაჯვარედინით, რომელიც იყო და არის ჩვენი ისტორიის თანამდევი სუბსტანცია...

გზაჯვარედინი

1087 წელს, როცა ეს ამბავი დაიწყო, ანატოლიასა და მცირე აზიას, სპარსეთსა და თითქმის მთელ არაბეთის ნახევარკუნძულს სელჩუკი ამირები მართავდნენ.

სწორედ იმ წელს, საქართველოს სამხრეთ-დასავლეთით, ერთ მტვრიან გზაჯვარედინზე, ძალიან ახლოს ქართულ მიწებთან, ერთმანეთს ოთხი ამირა შეხვდა. ოთხივეს თავისი ლაშქარი ახლდა თან. მისალმებისა და ერთმანეთის მონივნებით მოკითხვის შემდეგ პირველი, ვინც სიჩუმე დაარღვია, ამირა აიაზი იყო:

– საიდან მოზრძანდება ბრწყინვალე ამირა აჰმედი?

ამირა აჰმედმა ამირა აიაზის შეკითხვას სწრაფად და ამაყად უპასუხა, მაგრამ ეს პასუხი დანარჩენების გასაგონადაც იყო ნათქვამი:

– ჩვენ ქართველების ქვეყანა დავლაშქრეთ და ახლა შინ ვბრუნდებით.

ამირა აიაზმაც არამხოლოდ ამირა აჰმედისთვის თქვა:

– ჩვენ კი მხოლოდ ახლა ვაპირებთ რომელიმე ურჯულოთა მიწების დახარკვას.

– ჩვენც ახლა დავტოვებთ სახლები და იმ მდიდარ ქვეყანას ვეძებთ, რომლის განძსა და ძვირფასეულობას ჩემი მამაცი მეომრები გულუხვად გაიყოფენ, – თავისი სათქმელი თქვა ამირა ბენჯუქმაც.

ამირა საჰამი კი, რომელიც ასაკით მათ შორის ყველაზე უმცროსი იყო, მოთმინებით დაელოდა თავის რიგსა და სათქმელს:

– ჩვენი სახლი და სამშობლო იქ არის, სადაც ჩვენი ცხვრები ძოვენ და სადაც უკეთესი ბალახია, ჩვენც იმ მიწას ვეძებთ.

ამირა აჰმედს დაუფარავად გაელიმა:

– მაშ, თქვენ ყველას საქართველოსკენ გქონიათ გზა და წარმატებაც მისურვებია!..

ამირა ბენჯუქსაც გაელიმა, თუმცა შედარებით მოკრძალებულად:

– შენ ბრძანე, რომ ახლა სწორედ ქართველების ქვეყნიდან მოდიხარ, რომელიც დალაშქრე, და მაშ ჩვენ იქ აღარა გვესაქმება.

ამირა აჰმედმა კი დინჯად განმარტა:

– ეგ ისეთი მდიდარი მიწაა, კიდევ ათას ერთი წელი რომ ვძარცვოთ ყველამ ერთად, გასაძარცვი მაინც დარჩება...

ამირა აჰმედი დანარჩენ ამირებს ისევ მოწინებით, თავის დაკვრით დაემშვიდობა და თავისი გზით წავიდა. დანარჩენი სამი ამირა კი, თავიანთ ლაშქრებთან ერთად, საქართველოსკენ მიმავალ გზას დაადგნენ.

ქართველმა მეფემ, გიორგი მეორემ მაშინ ზავი ითხოვა და თურქ-სელჩუკთა მელიქ-სულთანმა ქართველების მეფეს, თავის მხედრობასთან ერთად, სულთნის ლაშქარში ბრძოლა უბრძანა. გიორგი მეფეს სხვა გზა არ ჰქონდა, რადგან მისი ქვეყანა მტრისაგან ერთიანად დანგრეული, გაპარტახებული და განადგურებული იყო.

სწორედ იმ წელს თოთხმეტი წელი შეუსრულდა გიორგი მეფის ძეს, უფლისწულ დავით ბაგრატიონს, რომელიც ჯერ არ ჩქარობდა სახელმწიფო საქმეებში ჩარევას და ქვეყანასაც მამამისი მართავდა. მართალია, მამა-მეფე საკმაოდ წარუმატებელი მმართველი იყო, მაგრამ ამას, სუბიექტური მიზეზების გარდა, ობიექტური საფუძვლებიც ჰქონდა.

უფლისწული დავითიც ჯერჯერობით მდინარეზე ხელობით იქცევდა თავს ძუძუმტეებთან და ბავშვობის მეგობრებთან ერთად. იმ დღესაც ბივრიტელისას ფაცერებს წნავდნენ, როცა ციხის ნანგრევის მხრიდან შულია გამოჩნდა. ბივრიტელივით, შულიაც დავითის ძუძუმტე იყო, მაგრამ ბივრიტელისაგან

განსხვავებით, შულია დიდგვაროვან ოჯახში არ დაბადებულა და ფხოვეში გაიზარდა.

– ისეთი ლამაზები არიან, რო ზღაპარი ეგონება კაცსა, – იყვირა შორიდანვე. შულიას ხმის გაგონებაზე, დავითსაც და ბივრიტელსაც გულიანად გაეცინათ.

– თქვენ კიდე თევზებსა სდიეთ, მაინც ეგ გირჩევნიათ.

ახლაც ორივეს გაელიმათ, თუმცა შულიასათვის არცერთს არ უპასუხია. ბივრიტელმა კი მდინარეში ფაცერი ჩადგა.

– არადა აქვე არიან, გადაღმა ქალაში.

– ბანაობენ? – მხოლოდ ახლა მიაქცია ბივრიტელმა შულიას ყურადღება და შულიასაც თვალეები კიდევ უფრო გაუბრწყინდა.

– გაინძერით, თორე მთელი დღე იქ ხო არ დარჩებიან, ერთ-ხელ მაინც შევხედოთ.

დავითმა კი მხოლოდ ახლა უპასუხა შულიას და თანაც ღიმილით:

– ვიცი შენი ლამაზების ამბავი, მეჯინიბის ქალი იქნება მდინარეზე ჩამოსული.

შულიამ ხელი ჩაიქნია და ბივრიტელს გასძახა:

– ნამო ჰა, მარტო უნდა მაყურებინოთ? შენ ნამომყე და ესეც ნამოვა.

ბივრიტელი მდინარიდან გამოვიდა, დავითს თვალი ჩაუკრა და მერე სამივენი ტყეში უხმაუროდ ავიდნენ, თუმცა შულია გზაშიც არ ისვენებდა:

– თავს უნდა დავუაროთ, ზემოდან...

ზემოდან დაუარეს და სამივენი საფარშიც ჩანვნენ, მაგრამ მეორე ნაპირზე ძლივს მოჩანდა მობანავე ქალების კაბები. შულია მაინც არ ჩერდებოდა:

– მეჯინიბის ქალი აი, ის არი, აგე, ტოტები რო ეფარება...

დავითს კი ისევ ეღიმებოდა, როგორც ბივრიტელს, როცა შულია აღარ მოიშლიდა ხოლმე ბავშვურ ლაღობას და ესენიც არ უშლიდნენ, ან კი რატომ უნდა დაეშალათ, როცა ჯერ სულ თოთხმეტი წლისანი იყვნენ და მძიმე და სასტიკი წუთისოფელი ჯერ შორს იყო.

– შენ რო მეფე შეიქნები და მე შენი ვეზირი, გამოგართმევ მაგ მეჯინიბის ქალს, ნავიყვან და გავაჭენებ, გადავატარებ აიმ მთებსა და...

შულიას კიდეც რალაცის თქმა უნდოდა უფლისწულისთვის, მაგრამ ბივრიტელმა შეაწყვეტინა:

– და შირვანისკენ გააქანებ?

– შირაზისკენ მირჩევნია, ისეთი ბალები აქვთ, სიცხეს ვერცა გრძნობს თურმე კაცი... შევაშინო?

შულიამ კენჭი შეათამაშა ხელში, თუმცა ქალების შეშინება აღარ დასჭირდა, რადგან დაფეთებული გოგოები ისედაც კი-ვილით გაიქცნენ. მათი შიშის მიზეზი მოულოდნელად განით-ლებული წყალი აღმოჩნდა. მდინარეს ბიჭებიც ყურადღებით დააკვირდნენ და სწორედ ამ დროს საფარში ჩანოლილმა შუ-ლიამ კისერზე მირნელის კვერთხი იგრძნო.

– ყოველგვარი ბოროტების სათავევ, ღრიანკალო და სულო ცოდვილო!..

მოძღვარმა მირნელმა ისე დაახასიათა შულია, რომ და-ვითი და ბივრიტელი მაშინვე ფეხზე წამოხტნენ და თავები ჩაქინდრეს.

შულია კი ხმაურით დაუძვრა მირნელს და განზე გადაგორდა.

– მეფემ ჩვენი წაყვანა არ ისურვა, ასეთ ყმანვილებს ჯერ ომში არა გესაქმებათო...

მოძღვარმა ბივრიტელს სიტყვა არ დამთავრებინა და უფლისწულ დავითს მიმართა:

– მეფე დაბრუნდა, შენ მოგიკითხა.

– მეფე დაბრუნდა?

– დაბრუნდა, – გაიმეორა მირნელმა და ბიჭებმა ერთმანეთს გაოცებულებმა გადახედეს.

– მერედა ალყა... ალყა მოხსნა?

მირნელმა დავითს არ უპასუხა და სამივეს კი თავით ანიშნა, მოძღვარს უკან გაჰყოლოდნენ.

– დაბრუნდებოდა, ირმის მყვირალობა იწყება, – მაინც წამოიძახა შულიამ და მირნელმაც კვერთხი მოუღერა: